



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. XIV. Alia D. Thomæ testimonia exponuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

DE MODO QUO VOLUNTAS MOVETUR.

171

Sed hæc, ut dixi, nullius sunt roboris. Ad primum enim facilè responderur, quod licet motio prædeterminans ejus sit conditionis & naturæ, ut eâ posita necessariò seu infallibiliter sequatur effectus, tam in causis liberis, quam in naturalibus, diversimodè tamen; nam ita causæ necessariæ ad unum per modum naturæ movere & applicat, ut nullam in eis relinquat potentiam ad oppositum, quia hoc ita exigit illarum naturæ; unde eâ posita effectus sequitur necessariò, necessitate absoluta, qua omnem libertatem & contingentiam tollit: causæ vero libertatis ad agendum impellit, ut tamen in eis relinquat potentiam ad oppositum, quia natura & conditio causa libera hoc exposcit; quare eâ posita effectus sequitur necessariò necessitatæ in fallibilitatis, qua libertati & contingenti non præjudicat. Unde D. Thomas qu. 22. de veritate art. 5. ad 3. sicut ait: *Quamvis non effectus divina voluntatis non possit simul stare cum domina voluntate, tamen potentia desideri effectum domina voluntatis, simul stat cum divina voluntate.* Et in. ad Annibaldum dist. 47. qu. unica art. 4. ad 2. *Quamvis contrarium ejus quod est voluntum à Deo, non possit stare cum voluntate divina; possilitas tamen ad contrarium potest stare cum ea, propter contingentiam cause media;* & hoc sufficit ad hoc ut effundat contingens, & non necessarius.

Ex hoc pater solutio ad secundum, & discriben inter creaturas rationales & irrationales: nam creaturae rationales & liberae, sub motione prædeterminante retinent potentiam ad oppositum; subindeque dominium actuale in proximum actum, quem ita eliciunt, ut possint non elicere, vel ab illo cessare, potentia antecedentiæ, & in sensu diviso; non vero creaturae irrationales & necessariae: quando enim ignis v.g. moveatur a calefaciendum, vel sol ad illuminandum, ita hunc actum applicatur, ut sub motione divina non retineat potentiam, etiam antecedentem, seu in sensu diviso, ad negationem ejus, vel ad actum oppositum. Duxi, *sub motione divina*, quia posse non agere in sensu diviso, non est posse non operari, divisâ, semper, & veluti ex causa motione prædeterminante (ut perperam supponit Adversarius toto illo opusculo) sed id ipsa motione retinere potentiam ad non agendum, vel ad agendum oppositum, ut alibi duxi expossumus.

Ad tertium respondeo, quod quando S. Thomas docet futura contingentia non posse certò cognoscere in suis causis, loquitur de causis secundum se consideratis, & prout abstractant à divino decreto prædeterminante (sic enim non possunt esse medium ducens ad certam & infallibilem futurorum contingentium notitiam, ut contra Molinam ostendimus in tractatu de scientia Dei) non vero de causis secundis, prout subsumunt divinae motioni & prædeterminationi, lequatenus efficacia divina voluntatis decreto subordinantur; sic enim habent rationem media, in quo Deus futura contingentia certò & infallibiliter cognoscit, ut docet D. Thomas 1. contra gent. cap. 67. ratione 3.

Nec obstat quod idem S. Doctor variis in locis recurrat ad præsentiam futurorum contingentium in æternitate: Tum quia talis præsenta prioritate naturæ supponit decreatum prædeterminans voluntatis divinae, quo hujusmodi futura transferuntur à statu mere possibilis ad statum determinatæ & infallibilis

Tom. III.

Diss.
4.
art 5.
§. 5.

S. XIV.

Alia D. Thomæ testimonia exponuntur.

ORIGINAT Adversarius sect. 3. difficile D. Thomæ testimonium, desumptum ex hac parte quæst. 9. art. 6. ad 3. ubi exponens qua ratione Deus moveat voluntatem hominis ad agendum, & tamen non sit causa peccati, sicut ait: *Deus moveat voluntatem hominis, sicut universalis motor, ad universale objectum voluntatis, quod est bonum, & sine hac universalis motione homo non potest aliquid velire: sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc vel illud, quod est vere bonum vel apparet bonum; sed tamen interdum specialiter Deus moveat aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod est bonum, sicut in his quos moveat per gratiam, ut infra dicetur.* In quibus verbis (subdit Petrus à S. Joseph) tria ponderanda sunt. Primum est, quod Deus moveat voluntatem hominis, sicut universalis motor, ad bonum universale; quia scilicet ei tribuit naturalem inclinationem ad tale bonum. Secundum, hominem ex proprio rationis iudicio seipsum determinare ad volendum hoc vel illud bonum, sive verum, sive apparent; id est tam ad actum bonum, quam ad malum, ita ut ad neutrum aliunde determinetur. Tertium, quod esti voluntas se determinat ad volendum hoc vel illud, interdum tamen propter speciale rei exigentiam, Deus moveat aliquos per gratiam ad aliquid determinatè volendum, ut quando Deus hominem excitat ad actum contritionis vel amoris Dei. Hæc autem aperte impugnant prædeterminationem physicam, juxta quam voluntas à Deo inclinatur & determinatur, non tantum ad bonum in genere, sed etiam ad bona particularia, tam quoad specificationem, quam quoad exercitium: neque solum requiritur præmotio aliqua specialiter propter actus bonos ordinis supernaturalis; sed ea etiam generatim necessaria dicitur ex munere prima causa, & ob indifferentiam voluntatis ad omnes actus naturales, sive jij boni sint, sive mali.

Hūic celebri D. Thomæ testimonio adjungit, Adversarius duo alii desumpta ex libro 2. sententiarum. Primum habetur dist. 25. qu. 1. art. 1. ad 3. ubi S. Doctor sicut ait: *Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur, unde remanet sibi dominium sui actus.* Ex quo patet, Deum ita operari cum libero arbitrio, ut ei relinquat facultatem seipsum determinan-

Y 2 di,

di, & dominium sui actus : neutrum autem relinqueret, si illud ad agendum prædeterminaret; quomodo enim potest seipsum determinare, si ab alio ad talem specie & numero actionem prædeterminetur? quomodo etiam potest ipsi relinquere dominium sui actus, si posita prædeterminatione necesse sit ut homo agat ad quod impellitur, neque possit talem actum suspendere?

137 Aliud testimonium desumit ex dist. 28. ejusdem libri quæst. i. art. i. ubi S. Thomas ita scribit: Non est homo liberus arbitrii, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret, ut ex proprio iudicio eligatur hoc aut illud. Sed qui aliquid eligit ex prædeterminatione physica, non eligit illud ex proprio iudicio: nisi dicas physicam prædeterminationem esse proprium iudicium operantis: Ergo talis prædeterminatio non est ad mentem S. Doctoris

Confirmatur: Eligere aliquid ex proprio iudicio, est eligere illud cum potestate non eligendi: Sed ille qui ex prædeterminatione eligit aliquid, non habet potestatem illud non eligendi; non enim datur potestas ad impossibile, sed tantum ad id quod fieri potest: Ergo non eligit ex proprio iudicio.

138 Ad primum respondet D. Thomam ibi solum constituere discrimen inter motionem Dei in ordine ad bonum ut sic, & in ordine ad bona particularia; consistens in eo quod ad primum adæquatè applicat & determinat voluntatem, ipsa solum elicitive concurrente; in ordine autem ad bona particularia, voluntas creata non solum elicitive, sed etiam applicative concurrit, applicando & determinando seipsum; non quidem ut primum applicans & determinans, sed ut secundum, & consequenter sub motione, applicatione, & prædeterminatione Dei ut primum moventis, applicantis, & prædeterminantis: ex quo non sequitur quod à Deo non prædeterminetur ad volitionem bonorum particularium, sed potius oppositum, ut infra patebit.

Quod autem hæc interpretatio sit legitima, pater, quia D. Thomas loco citato seipsum remittit ad tractatum de gratia, ad questionem scilicet i. ut notatur in margine: ibi autem art. 2. explicans quid sit gratia operans, & cooperans, sic ait: In illo effectu in quo mens nostra est morta & non movens, solum autem Deus movens, operatio Deo tribuitur, & secundum hoc dicitur gratia operans: in illo autem effectu in quo mens nostra & movet, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam anima, & secundum hoc dicitur gratia cooperans. Quibus verbis aperte docet, Deum in prima volitione finis ita movere & applicare voluntatem, ut ipsa ad talem actum elicitive tantum, non vero applicative concurrat; unde in tali actu non potest peccare, alioquin peccatum Deo tribueretur, ut disputatione præcedenti ostendimus: in volitione autem bonorum particularium voluntas non applicatur adæquata à Deo, sed ita ab eo moveretur, applicatur, & determinatur, ut in suo ordine, & tanquam secundum liberum, seipsum moveat, applicet, & determinet; & ideo in tali actu potest peccare, & à regulis morum deficerre. Unde Divinus Thomas per hanc responsionem & doctrinam recte solvit istud argumentum, quod sibi objecerat, nempe: Deus non est causa nisi bonorum; si autem à solo Deo voluntas moveretur, nunquam moveretur ad malum: nam licet voluntas à solo Deo ut primâ causâ & generali motore, non fo-

A lùm ad volitionem boni in communi, sed etiam ad volitionem bonorum particularium moveretur & applicetur: quia tamen in suo ordine, & ut secundum liberum, seipsum movere, applicat, & determinat ad volendum hoc vel illud particulare bonum, verum, vel appartenens, potest pescare, & à rectitudine divina motionis se subtrahere: sicut quia scriba ita movere & applicatum pueri ad scribendum, ut tamen illa seipsum moveat & applicet, in ejus scriptione potest reperiri deformitas, ac defectus; qui non in ipsum magistrum applicantem, sed in ipsum puerum scribentem reduci debet.

Sed instat Adversarius: D. Thomas loco ci-

tato ait: Interdum Deus specialiter movet aliquem ad aliquid determinare vel volendum quod est bonum, sicut in his quos movet per gratiam: At hoc esset fallum, si Deus non tantum ad bonum in communi, sed etiam ad omnia bona particularia voluntatem determinaret: Ergo juxta D. Thomam, Deus non prædeterminat voluntatem ad volitionem omnium bonorum particularium.

Respondeo D. Thomam illis verbis solum si significare voluisse, præter motionem generalem, quâ Deus moveat & applicat voluntatem, & omnes alias causas secundas, sive naturales, sive liberas, & quæ ad universalem Dei providentiam, causalitatemque pertinet; dat aliam specialem in ordine gratiae, qua solum ad actus supernaturales se extendit, & ad Deum ut specialem motorem & provilevum atinet, ut docet quæst. 109. art. 1. qui citatur in mar-

gine.

Ad secundum fuisse respondimus in tractatu de voluntate Dei. Nunc breviter dico, quod licet Deus ut primum movens, & primum liberum, præmoveat & prædeterminet voluntatem, ad operandum, hoc tamen non impedit quoniam voluntas in suo ordine, & ut secundum movens ac secundum liberum, seipsum moveat & determinet: Moveri enim ex eis, non repugnat ei quod moveretur ab alio, inquit S. Thomas i. p. qu. 105 art. 4. ad 2. Unde sicut videmus quod generatio

D plantæ procedit à Sole, ut primo generante & alterante, à terra vero ut à secundo generante, & dependente ab influxu corporum cœlestium; ita pariter liberi arbitrii determinatio à Deo ut primo movente & applicante, & à voluntate creata, ut secundo libero & movente, producentur. Similiter etiam supremum dominum, quod Deus in ratione primæ causa habet in nostroceatus liberos, non impedit quod voluntas in eos habeat dominium inferius, & Deo subordinatum: quemadmodum, ut suprà dicebamus, supremum Regis dominium non tollit dominum utile & inferius, quod Vassallus habet in fundum. Et idcirco recte dicit D. Thomas, quod determinatio actionis in potestate liberi arbitrii constituitur, & quod illi remanet dominium sui actus; subdit tamen: licet non ita sicut primo agenti. Quibus verbis (qua ex industria omisit Petrus à S. Joseph) aperte declarat, determinationem nostræ voluntatis, non ita esse in ipsius voluntatis potestate, quod non eriam descendat à supra Dei potestate, illam causante: quia dominum quod habet voluntas in suo actus, non est supremum, sicut illud quod competit primo agenti. Unde idem S. Docto quæ de potentia art. 7. ad 13. art. Voluntas dicitur habere dominium sui actus, non per exclusionem causa prima; sed quia causa primaria agit in voluntatem, ut tam de necessitate ad unum

lett.

DE MODO QUO VOLUNTAS MOVETUR.

173

determinet, sicut determinat naturam; & idem deter-
minatio actus relinquitur in potestate rationis & vo-
luntatis.

Quo etiam loco aperit docet, dominum
quod voluntas habet in suo actus liberos, non
omnem excludere prædeterminationem, sed
eam tantum quæ est per modum naturæ, & quæ
tollit indifferentiam judicij, & potentiam ad
oppositum: alioquin non debuit addere illa
verba, ut eam de necessitate ad unum determinet,
sed simpliciter afferere, quod Deus voluntatem
non determinat ad unum; fuisse enim planior
& clarior sensus, ut patet: sed de hoc infra redi-
bit sermo.

Addo quod S. Doctor i. p. quæst. 19. art. 3. ad
hoc statuit discrimen inter primum & secun-
dum liberum, & inter voluntatem divinam &
creatam, quod voluntas creata, cum ex se sit con-
tingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori
ad effectum: sed voluntas divina determinat seip-
sum ad voluntum, ad quod habet habitudinem non ne-
cessariam. Ex quo patet fallsum esse, & menti S.
Doctoris plane repugnans, quod sèpè in prædi-
cio opusculo repetit & inculcat Adversarius,
semper libertatem divinam & creatam in eo
convenire, quod sic Deus, præcisè ut liber est,
ab alio quam à se non determinatur ad agen-
dum; ita creatura, quâlibet est, ita se determi-
nat ad agendum, ut ad hoc, salvâ ipsius liberta-
te, ab alio determinari non possit.

Instat Adversarius, & ait de ratione dominii
esse, ut homo possit eligere hoc vel illud: Qui
autem est prædeterminatus, non est indifferens
neither hoc vel illud: Ergo non habet domi-
num suorum actuum. Simili discursu utitur
Suarezib. 3. de auxil. cap. 42. num. 8. ubi ait ex
notra sententia sequi, nunquam voluntatem
operari ut indifferentem ad plura: Nam idem
est indifferens esse, quod esse indeterminatum:
Sed voluntas nunquam operatur ut indetermi-
nata, quia semper indiget prædeterminatione,
ut nos dicimus: Ergo nunquam operatur ut in-
differens.

Sed isti Authores hallucinantur, eò quod non
distinguunt duplē voluntatis indifferentiam:
Alia dicitur potentialis seu suspensiva; quia
dicta carentiam seu suspensionem omnis actus:
Alia vocatur actualis & positiva, quâ volun-
tus actus eligit & se determinat, ut retineat
potentiam ad oppositum. Licet ergo qui est præ-
determinatus ad operandum, non sit indifferens
indifferentia potentiali & suspensiva: quia præ-
determinationis, que est quedam divina actuali-
tatis participatio, tollit suspensionem voluntati-
tis, & auferit ea (nec ita dicam) rubiginem po-
tentialitatis; subindeque ipsam actuat & perficit
aliquem defectum & imperfectionem ab ea
volendo, & ipsam reducendo de actu primo ad
secundum: semper tamen sub tali motione præ-
determinante, servat indifferentiam actualem
& positivam; quia ita elicit actu ad quem
prædeterminatur, ut retineat (etiam prout stat
ab illa motione) potentiam ad oppositum, ut
antea exposuimus: unde licet tunc non habeat
dominum potentiale in actu quem elicit, ha-
bet tamen in ipsum dominum actuale, quod est
multo perfectius; adeoque prout stat sub divina
promotione, est perfectiori modo libera, & do-
mina sui actus, quam esserantea.

Ex quo patet responsio ad duo argumenta
proposita. Ad primum enim distinguo Majo-

A rem: De ratione dominii est ut homo possit eli-
gere hoc vel illud: de ratione dominii poten-
tialis, concedo Majorem; de ratione dominii ac-
tualis, nego Majorem, sufficit enim ad tale
dominium, ut ita homo eligat unum, ut possit
eliger alterum. Ad secundum similiter distin-
guo Majorem: Idem est indifferens esse, ac esse
indeterminatum, indifferentia potentiali & suspen-
siva, concedo Majorem: indifferentia actuali & positi-
vâ, nego Majorem: hæc enim ultima indifferenta importat auctale exercitium,
sea determinationem voluntatis ad unum a-
ctum, cum potentia ad negationem vel suspen-
sionem ejus, vel ad eliciendum actum oppo-
situm.

Ad tertium testimonium desumptum ex di-
stinctione 28. libri primi sententiarum, nego
eum, qui eligit ex prædeterminatione, non eli-
gere ex proprio judicio: licet enim prædetermi-
natione non sit proprium judicium operantis, ip-
sum tamen causat & efficit; quia eodem instan-
ti quo movet & determinat voluntatem ad eli-
gendum aliquid opus, applicat intellectum ad
judicium practicum, quo judicat tale opus esse
hinc & nunc liberè eligendum: unde voluntas,
quæ est appetitus rationalis, ita ipsum eligit, ut
tamen servet potestatem ipsum non eligendi,
non in sensu composito, sed diviso, sicut antea
exposuimus. Per quod patet responsio ad con-
firmationem.

Præter hæc testimonia, adducit Adversarius
eadem sect. 3. num. 3. alia quibus S. Doctor do-
cet voluntatem ita sedeterminate ad actum, ut
ab alio agente extrinseco non determinetur, ait
enim in 2. dist. 39. qu. 1. art. 1. Ipsa potentia volun-
tatis, quantum in se est, indifferens est ad plura: sed
quod determinate exeat in hunc actum, vel in illum,
non est ab alio determinare, sed ab ipsa voluntate. Et
qu. 3. de malo art. 3. ad 5. Voluntas cum sit ad u-
trumlibet, per aliquid determinatur ad unum. scilicet
per consilium rationis, nec oportet hoc esse per aliquod
agens extrinsecum.

His testimoniorum duplex potest adhiberi respon-
sio. Prima est, quod D. Thomas in his locis lo-
quitur de determinatione voluntatis ad malum
morale, que non est ab alio, sed à sola voluntate,
ut prima causa deficiente, & difformiter ad re-
gulas morum operante. Quod autem hæc inter-
pretatio sit legitima, patet tum ex titulo illius
articuli primo citati, in quo S. Doctor quærit,
utrum in voluntate posse esse peccatum & tum etiam
ex arguento quod sibi objicit qu. citatâ de ma-
lo, quod est hujusmodi: Omne quod se habet ad
utrumlibet, indiget aliquo determinante, ad hoc ut ex-
eat in actu: Sed liberum arbitrium hominis ad u-
trumlibet se habet: Ergo ad hoc ut exeat in actu
peccati, indiget quod ab aliquo determinetur ad ma-
lum. Unde quando Sanctus Thomas ibidem res-
pondet, voluntatem à seipso, & non ab aliquo a-
gente extrinseco determinari, manifestum est,
ipsius loqui de determinatione voluntatis ad
peccatum & malum morale.

Secunda solutio est, quod quando D. Thomas
dicit voluntatem ab aliquo agente extrinseco
non determinari, intendit solum voluntatem
creatam à nulla causa ejusdem ordinis, seu à
nullo agente crearo determinari, non tamen ex-
cludit agens in actu, quod cum sit causa ipsius
voluntatis, inter agentia extrinseca propriæ
non computatur, ut docet idem S. Doctor locis
§. 2. relatis. Item D. Bonaventura in 2. dist. 25.

Y 3

qu. 5.

qu. s. ponit distinctionem inter hæc tria, voluntatem induci, immutari, & cogi, & dicit quod voluntas induci potest ab agente creato, mutari vero ab alio non potest, nisi ab agente increato, cogi vero ab aliquo non potest.

§. X V.

Alia argumenta solvuntur.

149 **O**RICIR insuper Adversarius disp. 1. sect.

4. Ex D. Thoma i. p. qu. 82. art. 2. ad 2. Movens ex necessitate causat motum, quando mobile omnino illi subditur: At nihil frequentius asseverant Thomistæ, quām motionem physicè præterminantem, perfectissimè sibi subjicere voluntatem, scilicet ut ne quoad usum quidem voluntas sibi motionem illam subjiciat: Ergo motio prædeterminans de necessitate causat motum seu actum voluntatis.

150 Confirmatur primò: Idem S. Doctor ibidem qu. 83. art. 1. ad 5. docet quod dispositiones quæ sunt in voluntate non tollunt libertatem, quia subjacent judicio rationis: Sed motio prædeterminans non subiacet judicio rationis, nec est in potestate voluntatis eam habere, vel habitam repellere: Ergo tollit libertatem.

151 Confirmatur secundò: D. Thomas qu. 22. de verit. art. 6. in corp. ait: *Ex hoc aliquid dicitur necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad unum;* & qu. 6. de malo art. unico docet non esse liberum, quod voluntas vitare non potest: At ratione prædeterminationis voluntas immutabiliter determinatur ad unum, actusque redditur ab ipsa inevitabilis: Ergo per illam voluntas necessitatibus.

152 Confirmatur tertio: Idem S. Doctor ibidem ita necessitatem à voluntate excludit, ut velit voluntatem, etià Deo motam, adhuc manere indifferentem, & indeterminatam ad agendum vel non agendum, ait enim: *Cum Deus omnia moveat secundum conditionem mobilium, ut levias sursum, & gravia deorsum, etiam voluntatem movet secundum ejus conditionem, non ut ex necessitate, sed ut indeterminatè se habentem ad multa.* Consequenter ergo rejicit eam sententiam, quæ docet voluntatem per motionem divinam determinari ad unam partem.

153 Ad objectionem respondeo, mōvens ex necessitate causare motum, quando ita sibi subjicit mobile, ut in eo non relinquit potentiam ad oppositum, secùs vero si relinquit in mobili possibilitem ad oppositum, eamque sovet & conservet: motio autem prædeterminans, juxta Thomistas, sic moveret voluntatem ad unum, quod relinquit possibilitem ad oppositum; & ita licet in infinitum excedat capacitatem voluntatis, & illam quantum ad applicationem & usum efficaciter sibi subjiciat, eam tamen ex necessitate non movet, sed per modum liberi, ut Docet D. Thomas locis supra citatis, præsertim i. p. qu. 83. art. 1. ad 3.

Addo quod, licet motio divina ex parte causæ in infinitum excedat capacitatem voluntatis, quia est effluxus à prima causa, & quædam divina omnipotentiæ participatio, ex parte tamen actus & objecti ad quod terminatur, non adæquat totam voluntatis capacitatem, quia illam non movet & applicat ad universale bonum, quod est adæquatum illius objectum, sed solum ad quædam bona particularia, quæ sunt ejus ob-

jecta inadæquata & partialia: unde licet entitative non subdatur libero arbitrio, terminative tamen ei subicitur: nam actus, & objectum ad quod terminatur, voluntati omnino subduntur; quia, ut dixi, voluntas, prout subest divine motioni, retinet potentiam ad non eliciendum, vel suspendendum actum, ad quem moveretur, & ad non eligendum seu respondendum objectum quod prosequitur.

Ad primam confirmationem respondeo, optimè dicere S. Thomam, quod qualitates, quæ subjacent judicio rationis & voluntati, non auferunt libertatem: inde tamen non licet inferre, qualitates omnes quæ antecedunt voluntatem, & judicio rationis non subjacent, tollere libertatem; maxime si proveniant à prima causa & radice libertatis, & ad hoc dentur, ut voluntas se liberè determinet, suam quilibetatem exercet, & de actu primo ad secundum reducat; ut variis exemplis declaravimus in tractatu de prædestinatione, exponendo concordiam libertatis cum divina providentia & prædestinatione. Unde cùm motio prædeterminans sit quidam effluxus à primo libero, & à prima ratione libertatis & contingentiæ radice (infinita scilicet divinæ voluntatis efficacia) procedat; ac liberam nostræ voluntatis determinationem, per modum causa seu principiū actualis, prioritate naturæ antecedat; licet judicio rationis & voluntatis non subjaceat, ejus tamen libertatem non tollit, aut lădit, sed fovet, conservat, & perficit: imò repugnat, eā sublata, dari utrum & exercitium actuale libertatis, ut ibidem demonstravimus. Unde.

Ad secundam confirmationem dicatur, D. vum Thomam solum velle, illud esse necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad unum per modum naturæ, id est sine indifferentia objectiva judicii, & possibilitate ad oppositum; quo pacto voluntas h̄c in via determinatur ad bonum in communi, & in patria ad bonitatem divinam clarè visam; non vero si illud determinetur immutabiliter ad unum per modum liberi, seu cum indifferentia objectiva judicii, & possibilitate ad oppositum, sicut voluntas ad suos actus liberos per divinam motionem immutabiliter determinatur. Quare idem S. Doctor, qu. 6. de malo art. unico ad 3. sic ait: *animilia bruta moventur per instinctum superioris agentis ad aliquid determinatum, secundum modum forma particularis, cuius conceptionem sequitur appetitus sensivus: sed Deus movet quidem immutabiliter voluntatem, propter efficaciam virtutis moventis, quæ dicitur non potest; sed propter naturam voluntatis motu, quæ indifferenter se habet ad diversa, non inducit nec stat, sed manet libertas.* Unde quidam ibidem in corpore articuli docet non esse liberum quod voluntas vitare non potest, hoc intelligendum est de eo, quod voluntas vitare non potest, nec in sensu composito, nec in sensu diviso, non autem negat esse liberum, quod etià voluntas non potest vitare in sensu composito, & potentia consequenti, potest tamen vitare in sensu diviso, & potentia antecedenti. Nam ut ipse ait in i. ad Annibaldum supra citato: *Quamvis contrarium ejus quod est voluntum à Deo, non posset stare cum voluntate divina, possit tamen ad contrarium potest stare cum ea, propter contingentiæ causa media;* & hoc sufficit ad hoc utroque effectus sit contingens, & non necessarius. Quamdoctrinam & subtilem distinctionem non valens,